

รถแห่อีสาน: นวัตกรรมนันทนาการเพื่อสร้างสมดุลทางวัฒนธรรม และความสุขของวัยรุ่นอีสานยุคใหม่

เตชภณ ทองเต็ม¹

รับบทความ 18 มกราคม 2568 แก้ไขบทความ 01 มิถุนายน 2568 ตอรับ 19 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

รถแห่ในภูมิภาคอีสานเป็นปรากฏการณ์นันทนาการร่วมสมัยที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตในชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ใช้กิจกรรมนี้เป็นพื้นที่แสดงออกทางวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ความบันเทิง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์บทบาทของรถแห่ในฐานะเครื่องมือนันทนาการที่ตอบสนองความต้องการของเยาวชนในชุมชนอีสาน 2) อธิบายผลกระทบของรถแห่ต่อสุขภาวะองค์รวมและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนารถแห่ในฐานะนวัตกรรมนันทนาการที่ยั่งยืนผ่านความร่วมมือของผู้ประกอบการธุรกิจ ชุมชน และครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า รถแห่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ การลดความตึงเครียด และการสร้างความสามัคคีผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นและอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านในรูปแบบที่ร่วมสมัย อย่างไรก็ตาม กิจกรรมรถแห่ยังมีผลกระทบด้านลบ เช่น ปัญหาเสียงดัง การบริโภคแอลกอฮอล์เกินปริมาณ การใช้สารเสพติด การแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม และการเบียดเบียนจากราคาวัฒนธรรมเดิม ซึ่งอาจลดทอนคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมในระยะยาว ดังนั้น ในอนาคตควรมุ่งพัฒนารูปแบบกิจกรรมรถแห่ให้มีความปลอดภัย เปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วม และตอบสนองต่อความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย โดยยึดหลักความสมดุลระหว่างความสุขของชุมชน การอนุรักษ์วัฒนธรรม และความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ความสำเร็จของแนวทางดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ประกอบการที่บริหารจัดการอย่างมีความรับผิดชอบ ชุมชนที่ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์และออกแบบพื้นที่ปลอดภัย และครอบครัวที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมที่สร้างสรรค์และมีคุณค่า

คำสำคัญ: รถแห่อีสาน, นวัตกรรมนันทนาการ, วัฒนธรรมอีสาน, สุขภาวะชุมชน, วัยรุ่น

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
อีเมล spsc_network@hotmail.com

Isan Rot Hae: A Recreational Innovation for Balancing Culture and Happiness among Modern Isan Youth

*Tachapon Tongterm*¹

Received 18 January 2025; revised 01 June 2025; accepted 19 June 2025

Abstract

The Rot Hae (mobile music parade) in Northeastern Thailand represents a form of contemporary recreation that reflects the transformation of community lifestyles. It particularly serves as a space for youth to express their cultural identity and creativity through entertainment. This article aims to: 1) analyze the role of Rot Hae as a recreational tool that responds to the needs of youth in Isan communities, 2) explain the impact of Rot Hae on holistic well-being and community engagement, and 3) present sustainable development approaches for Rot Hae as a recreational innovation through collaboration among business operators, communities, and families. The findings indicated that Rot Hae fosters learning, stress reduction, and community cohesion through diverse participatory activities. Additionally, it stimulates the local economy and contributes to the preservation of traditional Isan culture in a modern context. However, negative effects have also been identified, such as noise pollution, excessive alcohol consumption, drug use, inappropriate behaviors, and cultural distortion, which may undermine long-term social and cultural values. Therefore, future development should focus on designing Rot Hae activities that are safe, inclusive, and responsive to diverse audiences, while maintaining a balance between community happiness, cultural preservation, and economic sustainability. The success of such an approach requires responsible management by business operators, community participation in establishing safety regulations, and family involvement in encouraging youth participation in meaningful and creative activities.

Keywords: Isan Rot Hae, Recreational Innovation, Isan Culture, Community Well-being, Youth

¹ Assistant Professor, Department of Sport Science, Faculty of Liberal Arts and Sciences, Sisaket Rajabhat University Email spsc_network@hotmail.com

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านสื่อ เทคโนโลยี และวิถีชีวิตครอบครัว สถาบันทางสังคมดั้งเดิม เช่น วัด โรงเรียน และสนามกีฬา มีบทบาทลดลงในการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะของวัยรุ่น เช่น พื้นที่ในการแสดงออก การปลดปล่อยพลังทางอารมณ์ หรือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อน (ฟ้ารุ่ง ศรีขาว 2566) การขาดแคลนกิจกรรมนันทนาการที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและความเป็นจริงในท้องถิ่น ทำให้เยาวชนจำนวนมากแสวงหากิจกรรมรูปแบบใหม่ที่ยืดหยุ่นและไม่เป็นทางการ เพื่อเติมเต็มความต้องการทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาสุขภาวะในระยะยาว

“รถแห่อีสาน” หรือที่รู้จักในชื่อทั่วไปว่า “รถแห่” (ภาพที่ 1) จึงกลายเป็นกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างพื้นที่นันทนาการแบบกึ่งเป็นทางการในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีลักษณะเป็นกิจกรรมเคลื่อนที่ที่หลอมรวมเสียงดนตรี หมอลำ การเต้น และประเพณีพื้นบ้านเข้ากับวิถีชีวิตของผู้คนอย่างมีพลวัต ซึ่งสะท้อนถึงการปรับตัวของวัฒนธรรมอีสานในยุคสมัยใหม่ (จารุวรรณ ดั่งวงศ์จันทร์ 2564 อ้างถึงใน สิทธิณี เกตุจินดา และคณะ 2567) ในลักษณะดังกล่าว รถแห่จึงไม่ใช่เพียงเครื่องมือในการให้ความบันเทิง หากแต่เป็นรูปแบบกิจกรรมนันทนาการร่วมสมัยที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ สร้างความสัมพันธ์ทางสังคม และแสดงออกถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้อย่างยืดหยุ่นและไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน รถแห่ได้รับความนิยมในฐานะกิจกรรมที่เปิดพื้นที่ให้กับการแสดงออกทางร่างกายและอารมณ์ เช่น การเต้นรำ ร้องเพลง และการรวมกลุ่มอย่างมีพลังสร้างสรรค์ ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มของการใช้กิจกรรมนันทนาการเพื่อการต่อรองอัตลักษณ์และการสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนรุ่นใหม่ในอีสาน (รุ่งลติศ จตุรไพศาล และสมสุข หินวิมาน 2567)

ภาพที่ 1 ตัวอย่างรถแทในภาคอีสาน

(ที่มา: เดชภณ ทองเต็ม 2568)

แม้รถแทจะเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ได้รับความนิยม แต่ยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน ทั้งปัญหาเสียงดังเกินระดับมาตรฐานที่กระทบวิถีชีวิตชุมชน การบริโภคแอลกอฮอล์ในที่สาธารณะอย่างเปิดเผย การแสดงพฤติกรรมยั่วยวนหรือหยาบคาย และเหตุทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นจากการมีเมาหรือความขัดแย้งระหว่างเยาวชนต่างชุมชน (อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ, 2564; สุจิตตา ฤทธิมนตรี และคณะ, 2565; GMM25Thailand, 2568) ขณะเดียวกันสถานการณ์โควิด-19 ในช่วงปี 2563–2565 ส่งผลกระทบอย่างหนักต่อธุรกิจรถแท โดยเฉพาะมาตรการจำกัดการรวมกลุ่ม ทำให้ผู้ประกอบการจำนวนมากต้องยุติกิจการลง (Nairobroo 2565; จารุวรรณ ต้วงคำจันทร์ 2565; ผู้จัดการออนไลน์, 2564) อย่างไรก็ตาม การปรับตัวผ่านการพัฒนาเครื่องเสียง การตกแต่งรถ และการใช้แสงสีเพื่อดึงดูดความสนใจสะท้อนถึงศักยภาพของรถแทในการดำรงอยู่และสร้างความนิยมต่อเนื่องในฐานะเครื่องมือนันทนาการ (เจริญชัย แสงอรุณ 2564) ภายใต้กรอบแนวคิด “นันทนาการเชิงวัฒนธรรม” ที่เน้นการส่งเสริมสุขภาวะผ่านกิจกรรมที่หล่อหลอมจากฐานวิถีชีวิตท้องถิ่น และ “นวัตกรรมนันทนาการ” ที่ชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวอย่างสร้างสรรค์ของกิจกรรมให้สอดคล้องกับพลวัตของสังคมร่วมสมัย บทความนี้จึงมุ่งวิเคราะห์บทบาทของรถแทในฐานะเครื่องมือนันทนาการที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของเด็กและเยาวชนในชุมชนอีสาน อธิบายผลกระทบของรถแทที่มีต่อการสร้างสุขภาวะองค์รวมและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และเสนอแนวทางการพัฒนารถแทในฐานะนวัตกรรมนันทนาการที่ยั่งยืน โดยเน้นบทบาทของผู้ประกอบการ ชุมชน และครอบครัวในการสร้างความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์วัฒนธรรม และการส่งเสริมความสุขของคนในชุมชน ผู้เขียนคาดหวังว่าการศึกษานี้

จะช่วยเปิดมุมมองใหม่ในการจัดการกิจกรรมนันทนาการที่เกิดจากฐานรากวัฒนธรรมร่วมสมัย และสามารถนำไปสู่การพัฒนาแนวทางเชิงนโยบายหรือโมเดลการจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น ซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างพื้นที่นันทนาการที่ปลอดภัย ครอบคลุม และยั่งยืนในระยะยาว

ศาสตร์นันทนาการกับวัฒนธรรมอีสาน

ศาสตร์นันทนาการช่วยให้เข้าใจบทบาทของกิจกรรมในวิถีชีวิตอีสานที่สัมพันธ์กับอัตลักษณ์ ความเชื่อ และความสุขของชุมชนในยุคเปลี่ยนผ่าน กรอบแนวคิดนี้นำไปสู่การวิเคราะห์ปรากฏการณ์ร่วมสมัยที่สะท้อนความเคลื่อนไหวของวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมทางสังคม ดังนี้

1. กรอบแนวคิดและทฤษฎี

การวิเคราะห์ปรากฏการณ์รุดแท้ในชุมชนอีสานสามารถอธิบายผ่านกรอบแนวคิดด้านนันทนาการเชิงวัฒนธรรม (Cultural Recreation) ซึ่งเน้นบทบาทของกิจกรรมนันทนาการที่ฝังอยู่ในวิถีชีวิตชุมชนและมีความสัมพันธ์กับระบบความเชื่อและอัตลักษณ์ท้องถิ่น (Gibson 2013) ภายใต้แนวคิดนี้ กิจกรรมนันทนาการมิได้ถูกมองว่าเป็นเพียงกิจกรรมนันทนาการเพื่อความบันเทิง หากแต่เป็นพื้นที่ของการเรียนรู้ การแสดงออก และการสื่อสารทางสังคมที่เชื่อมโยงกับทุนทางวัฒนธรรมและความเป็นชุมชน (Doughty & Lagerqvist 2016) นอกจากนี้ยังสามารถวิเคราะห์ผ่านมุมมอง “นันทนาการแบบมีส่วนร่วม” (Participatory Recreation) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมเป็นผู้สร้างสรรค์กิจกรรมอย่างมีบทบาทและมีความหมายในกระบวนการ (สิทธิณี เกตุจินดา และคณะ 2567) โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ใช้พื้นที่นันทนาการในลักษณะดังกล่าวในการแสดงออกถึงตัวตน การต่อรองอัตลักษณ์ และการเชื่อมโยงกับสังคมทั้งในโลกจริงและโลกออนไลน์ (รุ่งลติศ จตุรไพศาล และสมสุข หินวิมาน 2567)

นอกจากนี้ กรอบแนวคิด “นวัตกรรมนันทนาการ” (Recreational Innovation) ยังสามารถนำมาใช้ในการอธิบายการประยุกต์เทคโนโลยี การออกแบบกิจกรรม และการจัดการพื้นที่ที่ตอบสนองความเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยยังคงรักษารากประกอบของวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้อย่างมีพลวัต (Mills & Mills 2019) การบูรณาการกรอบแนวคิดเหล่านี้จะช่วย

การศึกษากิจกรรมรุดแห่งสามารถอธิบายได้อย่างครอบคลุมทั้งในเชิงโครงสร้างทางวัฒนธรรม บทบาทของปัจเจกบุคคล และผลกระทบต่อสุขภาวะและความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชน อีสานในยุคเปลี่ยนผ่าน

2. บทบาทของนันทนาการในวิถีชีวิตอีสาน

กิจกรรมนันทนาการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยมิได้เป็นเพียงการจัดสรร เวลาว่างเพื่อความบันเทิงเท่านั้น หากแต่ฝังแน่นอยู่ในวิถีชีวิตและโลกทัศน์ของชาวอีสาน ในฐานะกลไกสำคัญที่หล่อหลอมความสัมพันธ์ของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะใน บริบทของชุมชนที่ยังคงรักษาความผูกพันแบบเครือญาติ มีความเชื่อเรื่องบุญกรรม และดำรงวิถีชีวิตที่เน้นการอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพา กิจกรรมนันทนาการ เช่น การเล่นหมอลำ เติ้งประจํางานบุญ หรือการละเล่นพื้นบ้านในเทศกาลท้องถิ่น ล้วนมีลักษณะที่ผสานความบันเทิง เข้ากับคุณค่าทางสังคมและจิตวิญญาณ ซึ่งไม่เพียงช่วยส่งเสริมสุขภาวะและความสุขใน ระดับบุคคล แต่ยังเป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้ และการธำรงอัตลักษณ์ ร่วมของชุมชน (Wells & Bailey 2020) กิจกรรมเหล่านี้สามารถจัดอยู่ในกรอบของ “นันทนาการเชิงวัฒนธรรม” ที่ไม่ใช่เพียงการสืบทอดวัฒนธรรม แต่คือการลงมือปฏิบัติ ที่ยึดโยงความทรงจําร่วมและทุนทางสังคมไว้คงอยู่และแปรเปลี่ยนไปพร้อมกับสภาพสังคม (มนตรี เนมิน และคณะ 2564; อีรพงษ์ ทัพอาจ และคณะ 2564) พิธีกรรมงานบุญ เช่น บุญบั้งไฟ หรือบุญบวชนาค มิได้มีเพียงมิติศาสนา แต่คือเวทีที่เปิดให้ทุกคนมีส่วนร่วมผ่านบทบาท และหน้าที่ทางสังคมในลักษณะของ “กิจกรรมชุมชนแบบมีส่วนร่วม” ซึ่งเอื้อต่อการสร้าง ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น และช่วยให้สมาชิกแต่ละคนได้แสดงออกถึงคุณค่าและศักยภาพ ของตนในฐานะส่วนหนึ่งของสังคม (รุ่งลติศ จตุรไพศาล และสมสุข หินวิมาน 2567) แม้โครงสร้างทางสังคมจะเปลี่ยนแปลงจากอดีต เช่น การลดบทบาทของครอบครัวขยาย หรือการย้ายถิ่นฐาน แต่กิจกรรมนันทนาการเชิงวัฒนธรรมยังคงเป็นพื้นที่ที่เปิดให้เกิดความ ยึดหยุ่นทางความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมในบริบทใหม่ โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องวัย สถานะ หรือบทบาททางสังคม เป็นลักษณะเฉพาะของวิถีอีสานที่สะท้อนพลวัตทางสังคมและ วัฒนธรรมได้อย่างมีเอกภาพและยั่งยืน

3. การบูรณาการวัฒนธรรมและนันทนาการผ่านรถแห่

กิจกรรมรถแห่ในชุมชนอีสานเป็นตัวอย่างที่ดีชัดเจนของกระบวนการบูรณาการวัฒนธรรมเข้ากับรูปแบบนันทนาการร่วมสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของ “นันทนาการแบบมีส่วนร่วม” ที่เปิดพื้นที่ให้สมาชิกในชุมชนสามารถมีบทบาททั้งในฐานะผู้แสดง ผู้ชม และผู้จัดกิจกรรมในเวลาเดียวกัน (สิทธิณี เกตุจินดา และคณะ 2567) ลักษณะของรถแห่ที่เคลื่อนที่ได้ พร้อมเครื่องเสียง ดนตรีพื้นบ้าน เช่น หมอลำ ลูกทุ่ง และการแสดงที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้แสดงกับผู้ชม สะท้อนถึงพลวัตทางวัฒนธรรมที่ยังคงรากเหง้าไว้ ขณะเดียวกันก็สามารถปรับตัวให้เข้ากับรสนิยมของยุคสมัยใหม่ได้อย่างกลมกลืน (อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ 2565) กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบเวทีรถแห่ เช่น การเดินรำแบบหมู่ การร้องเพลงตามจังหวะ หรือแม้แต่การเชิญชวนให้ผู้ชมร่วมแสดง ล้วนมีลักษณะที่ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของทางวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะผ่านกิจกรรมนำทางนันทนาการที่เข้าถึงง่าย และไม่มีข้อจำกัดด้านสถานะหรือวัย

ความโดดเด่นของรถแห่ไม่ได้จำกัดอยู่ที่รูปแบบของการแสดง แต่ยังรวมถึงศักยภาพในการจัดการพื้นที่นันทนาการแบบ “ไร้โครงสร้างถาวร” ซึ่งหมายถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น รถบรรทุก ระบบเสียงพื้นฐาน และเครือข่ายศิลปินท้องถิ่น เพื่อสร้างพื้นที่พบปะที่สามารถเคลื่อนที่ได้ตามบริบทของเทศกาล งานบุญ หรือโอกาสพิเศษต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องใช้โครงสร้างถาวรหรืองบประมาณสูง (รุ่งลติศ จตุรไพศาล และสมสุข หินวิมาน 2567) นอกจากนี้ รถแห่ยังมีบทบาทในการเปิดโอกาสให้ศิลปินท้องถิ่นและเยาวชนได้แสดงออกถึงความสามารถของตนในเวทีที่เป็นกันเอง เป็นอีกหนึ่งกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและทักษะทางสังคมในเวลาเดียวกัน ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า รถแห่ไม่ใช่เพียงเครื่องมือเพื่อความบันเทิง แต่คือรูปแบบของนวัตกรรมนำทางนันทนาการที่ผสมผสานความสุข ความทรงจำ และพลังทางวัฒนธรรมไว้ในกิจกรรมเดียวกันอย่างลึกซึ้งและยั่งยืน

4. บทบาทของรถแห่ในฐานะเครื่องมือนันทนาการสำหรับวัยรุ่นอีสานยุคใหม่

ในบริบทของสังคมอีสานยุคดิจิทัล รถแห่ได้พัฒนาไปไกลกว่าการเป็นเพียงสื่อบันเทิงแบบดั้งเดิม โดยก้าวขึ้นมาเป็นพื้นที่นันทนาการแบบกึ่งทางการที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงออกทั้งในมิติของอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์

ผ่านกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนเวที เช่น การร้องหมอลำ การเต้นประกอบจังหวะ การจัดรายการ หรือการดูแลการแสดงเบื้องหลัง เยาวชนได้เรียนรู้ทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ทั้งการทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสารสาธารณะ (สิทธิณี เกตุจินดา และคณะ 2567) พื้นที่ของรถแห่จึงไม่ใช่เวทีที่จำกัดเฉพาะศิลปิน แต่เป็นสนามการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและยืดหยุ่นสำหรับคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะเมื่อกิจกรรมเหล่านี้ได้เชื่อมโยงกับโลกออนไลน์ผ่านการถ่ายทอดสดบน TikTok หรือ YouTube ซึ่งส่งเสริมให้เยาวชนสามารถผลิตเนื้อหา สร้างผู้ติดตาม และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในวงกว้าง ทั้งยังช่วยลดช่องว่างระหว่างโลกจริงกับโลกดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จารุวรรณ ด่วงคำจันทร์ 2564) ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่ารถแห่ได้กลายเป็นนวัตกรรมนันทนาการที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาวะองค์กรวม พร้อมทั้งสร้างพื้นที่แห่งการมีส่วนร่วมซึ่งหลอมรวมความสนุก ความภาคภูมิใจ ในรากเหง้าทางวัฒนธรรม และการเรียนรู้ร่วมกันภายใต้บริบทชุมชนอีสานยุคใหม่อย่างแท้จริง

มิติของรถแห่ในฐานะนันทกรรมนันทนาการ

รถแห่ในชุมชนอีสานไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมบันเทิงแบบพื้นบ้าน หากแต่เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนผ่านของกิจกรรมนันทนาการจากรูปแบบดั้งเดิมไปสู่รูปแบบที่ผสมผสานเทคโนโลยี ความทันสมัย และพลังของชุมชนอย่างเป็นพลวัต การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงสะท้อนรสนิยมของยุคสมัย แต่ยังตอกย้ำบทบาทของรถแห่ในฐานะนันทกรรมทางนันทนาการที่สามารถเข้าถึงผู้คนหลากหลายกลุ่ม และคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมอีสานได้อย่างลงตัว ดังนี้

1. การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการนันทนาการร่วมสมัย

รถแห่ในยุคปัจจุบันได้พัฒนาจากวงดนตรีพื้นบ้านธรรมดาไปสู่การเป็นเวทีเคลื่อนที่ที่มีความซับซ้อนและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมยุคใหม่ ระบบเสียงคุณภาพสูง เช่น ระบบเซอร์ราวด์และระบบดิจิทัล ได้เข้ามาแทนที่เครื่องเสียงพื้นฐานในอดีต พร้อมด้วย การตกแต่งที่ใช้ไฟ LED ไฟเลเซอร์ จอภาพดิจิทัล และระบบไฮดรอลิค (ภาพที่ 2) ซึ่งสร้างบรรยากาศเร้าใจและเข้ากับธีมของแต่ละงาน (ธัญญลักษณ์ อุบลเลิศ และคณะ 2566) การผสมผสานดนตรีพื้นบ้านกับเพลงร่วมสมัยในรูปแบบนี้ ทำให้รถแห่สามารถเชื่อมโยงผู้ชม

ได้ทุกกลุ่มวัย โดยเฉพาะเยาวชนที่คุ้นเคยกับโลกดิจิทัล (จารุวรรณ ตัวคำจันทร์ 2564) นวัตกรรมเหล่านี้จึงไม่เพียงสร้างความสนุก แต่ยังสะท้อนถึงการประยุกต์วัฒนธรรมให้เข้ากับบริบทปัจจุบันได้อย่างกลมกลืน (อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ 2565)

ภาพที่ 2 รถแห่สมัยใหม่

(ที่มา: <https://web.facebook.com/mo.deir.nbas.bas.banlux.lok>)

2. การสร้างพื้นที่นันทนาการแบบเคลื่อนที่ในชุมชน

ลักษณะการเคลื่อนที่ของรถแห่เปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถจัดกิจกรรมนันทนาการได้ในทุกพื้นที่โดยไม่ต้องพึ่งโครงสร้างถาวรหรืองบประมาณสูง (Costa et al. 2020) ซึ่งตอบโจทย์วิถีชีวิตของชาวอีสานที่รวมกลุ่มเฉลิมฉลองตามเทศกาลและโอกาสพิเศษต่าง ๆ รถแห่จึงกลายเป็นพื้นที่พบปะที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และเป็นมิตรต่อคนทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบทที่ยังขาดแคลนพื้นที่นันทนาการถาวร (Doughty & Lagerqvist 2016) การรวมกลุ่มของผู้คนผ่านกิจกรรมเช่นนี้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ความสามัคคี และทุนทางสังคมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในระยะยาว (Bennett & McKay 2019)

3. การจัดการร่วมของชุมชนในกิจกรรมรถแห่

นอกจากด้านเทคโนโลยีและพื้นที่ รถแห่ยังสะท้อนถึงพลังของการจัดการร่วมในระดับชุมชนอย่างแท้จริง ทั้งในมิติของการวางแผนกิจกรรม การเลือกเพลงหรือแนวการแสดง การแบ่งบทบาทหน้าที่ และการบริหารจัดการภาคสนาม เช่น กลุ่มเยาวชนที่ทำหน้าที่ฝ่ายสื่อสารหรือฝ่ายเทคนิค ไปจนถึงผู้สูงอายุที่ดูแลการประสานงานกับวัดหรือหน่วยงานท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของคนในหลายวัยและหลายบทบาททำให้รถแห่มิใช่เพียงกิจกรรมบันเทิงแต่เป็นเวทีของการเรียนรู้แบบชุมชน (รุ่งลติศ จตุรไพศาล และสมสุข หินวิมาน 2567) ส่งผลให้รถแห่

กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ การพัฒนาทักษะ และการอ้างคุณค่าทางวัฒนธรรมผ่านกลไกนันทนาการร่วมสมัย

กล่าวโดยสรุป รถแห่ในปัจจุบันได้ก้าวข้ามความเป็นสื่อบันเทิงธรรมดาสู่การเป็นนวัตกรรมนันทนาการที่บูรณาการวัฒนธรรม เทคโนโลยี และพลังของชุมชนเข้าไว้ด้วยกันอย่างมีพลวัต พร้อมทั้งเปิดพื้นที่แห่งความสุข การเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนในบริบทของอีสานยุคใหม่

บทบาทของรถแห่ในฐานะเครื่องมือนันทนาการที่ตอบสนองความต้องการของเยาวชน

กิจกรรมรถแห่ในภูมิภาคอีสานไม่ได้เป็นเพียงรูปแบบความบันเทิง หากแต่ทำหน้าที่เป็นเวทีสร้างสรรค์ที่ตอบสนองความต้องการของเยาวชนในการแสดงออก การเรียนรู้วัฒนธรรม และการพัฒนาทักษะชีวิตร่วมกับชุมชนอย่างมีพลังสร้างสรรค์ หัวข้อนี้วิเคราะห์ทั้งบทบาทของรถแห่ในการพัฒนาเยาวชน การเป็นพื้นที่เรียนรู้วัฒนธรรม ผลกระทบต่อสุขภาวะในบริบทของชุมชนอีสานยุคใหม่ และแนวทางสนับสนุนเยาวชนในพื้นที่นันทนาการร่วมสมัย ดังนี้

1. ความสำคัญของรถแห่ต่อการพัฒนาเยาวชน

รถแห่เป็นพื้นที่ส่งเสริมการแสดงออกของเยาวชน โดยเฉพาะด้านศิลปะและดนตรี เช่น การร้องหมอลำ เล่นดนตรีพื้นบ้าน หรือเต้นประกอบจังหวะ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นใจ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และฝึกทักษะการสื่อสารอย่างมีพลัง (สิทธิณี เกตุจินดา และคณะ 2567) นอกจากนี้ การทำงานร่วมกันในการจัดการกิจกรรมรถแห่ยังพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะการทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหา และความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อสถานการณ์จริง ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นผ่านการร่วมแสดงหรือบริหารจัดการกิจกรรมรถแห่ในชุมชน ยังเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและเชื่อมโยงกับรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนอย่างภาคภูมิใจ (Bennett & McKay 2019)

2. รถแห่ในฐานะแพลตฟอร์มการเรียนรู้วัฒนธรรมสำหรับเยาวชน

รถแห่เป็นช่องทางที่ทำให้เยาวชนได้สัมผัสและเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมีชีวิตชีวา โดยไม่แยกขาดจากวิถีชีวิตร่วมสมัย การถ่ายทอดดนตรีพื้นบ้าน การใช้ภาษาถิ่น และการแสดงแบบอีสานช่วยให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม (ธัญญลักษณ์ อุบลเลิศ

และคณะ 2566) ในขณะที่การเชื่อมโยงกับแพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยขยายโอกาสในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและสร้างความเข้าใจระหว่างรุ่น ลักษณะเช่นนี้ทำให้รถแท่เป็นนวัตกรรมที่ผสานประเพณีกับเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (จารุวรรณ ต้วงคำจันทร์ 2564)

3. ผลกระทบของรถแท่ต่อสุขภาพของเยาวชน

กิจกรรมรถแท่ส่งผลดีต่อสุขภาพองค์รวมของเยาวชน ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม การเคลื่อนไหวร่างกายจากการเดินหรือร่วมขบวนแท่ช่วยเสริมสมรรถภาพทางกาย และลดพฤติกรรมเนือยนิ่ง ขณะที่เสียงดนตรีและจังหวะที่สนุกสนานช่วยลดความเครียด และส่งเสริมสุขภาพจิตในทางบวก (Doughty & Lagerqvist 2016) ในด้านสังคม รถแท่ช่วยให้เยาวชนได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น และสร้างมิตรภาพในบรรยากาศที่เป็นมิตร อย่างไรก็ตาม กิจกรรมรถแท่ยังอาจนำไปสู่ความเสี่ยงบางประการ เช่น การดื่มแอลกอฮอล์ การแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมในกลุ่มวัยรุ่น หากขาดการกำกับดูแลอย่างเหมาะสม (อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ 2564)

4. แนวทางสนับสนุนเยาวชนในพื้นที่นันทนาการร่วมสมัย

เพื่อให้รถแท่เป็นพื้นที่นันทนาการที่สร้างสรรค์และปลอดภัยสำหรับเยาวชน จำเป็นต้องส่งเสริมกลไกเชิงนโยบายที่บูรณาการระหว่างภาครัฐและท้องถิ่น อาทิ การจัดอบรมเยาวชนให้เข้าใจหลักการใช้พื้นที่สาธารณะอย่างสร้างสรรค์ การสนับสนุนเวทีสร้างสรรค์ที่เน้นการสืบสานวัฒนธรรมร่วมกับกิจกรรมร่วมสมัย และการจัดสรรงบประมาณเพื่อออกแบบพื้นที่รถแท่ที่เหมาะสมกับบริบทเยาวชน (สิทธิณี เกตุจินดา และคณะ 2567) ครอบคลุมและโรงเรียนควรมีบทบาทในเชิงป้องกัน เช่น การปลูกฝังพฤติกรรมที่เหมาะสม การสนับสนุนกิจกรรมสร้างสรรค์ และการสื่อสารอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ใหญ่และเยาวชน ทั้งนี้ การพัฒนานโยบายที่เปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมรถแท่และการกำหนดกติกาชุมชน จะช่วยทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และลดความขัดแย้งข้ามรุ่นในระยะยาว (รุ่งลติศ จตุรไพศาล และสมสุข หินวิมาน 2567) นโยบายเชิงรุกในลักษณะนี้จึงไม่เพียงตอบสนองต่อปัญหา แต่ยังเปิดทางให้เยาวชนเติบโตในพื้นที่นันทนาการที่ส่งเสริมทั้งศักยภาพ สุขภาวะ และรากวัฒนธรรมของตนเอง

ผลกระทบของรถแท็กซี่ในมิตินั้นหนาการ

กิจกรรมรถแท็กซี่ในชุมชนอีสานมิได้มีบทบาทเพียงด้านความบันเทิง หากแต่สะท้อนผลกระทบที่หลากหลายในระดับสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม หัวข้อนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ผลกระทบของรถแท็กซี่ในเชิงระบบและภาพรวมระดับชุมชน โดยหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนกับมิติของเยาวชน พร้อมเสนอแนวทางการจัดการเชิงนโยบายและวัฒนธรรมในบริบทอีสานยุคใหม่ ดังนี้

1. สุขภาวะของชุมชนและความสงบเรียบร้อย

กิจกรรมรถแท็กซี่มีบทบาททั้งด้านบวกและลบต่อสุขภาวะของชุมชน ด้านบวก เช่น การกระตุ้นการเคลื่อนไหวร่างกายผ่านการเดินร่ำและขบวนแห่ เสริมสร้างบรรยากาศแห่งความสุขและการผ่อนคลายจากเสียงดนตรี อย่างไรก็ตาม ปัญหาเชิงลบก็ปรากฏชัดเจน เช่น เสียงดังเกินเกณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อกรนอนหลับและสุขภาพจิตของชาวบ้าน โดยเฉพาะผู้สูงอายุและผู้มีโรคประจำตัว (สุจิตตา ฤทธิมนตรี และคณะ 2565) นอกจากนี้ยังมีรายงานเหตุการณ์ความรุนแรงจากภาวะมีนเมาในกิจกรรมรถแท็กซี่ เช่น กรณีเหตุวิวาทหน้ารถแท็กซี่ที่เผยแพร่ผ่าน GMM25Thailand (2568) ซึ่งสะท้อนความจำเป็นในการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่นั้นหนาการสาธารณะอย่างจริงจัง

2. ความสัมพันธ์ทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม

รถแท็กซี่มีศักยภาพในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนต่างวัย ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และผู้ชมทั่วไป การรวมตัวกันเพื่อชมการแสดงหรือร่วมเดินร่ำเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ (จารุวรรณ ดั่งคำจันทร์ 2564) แต่ในทางกลับกัน หากขาดการควบคุมที่ดี พื้นที่เหล่านี้อาจกลายเป็นจุดเปราะบางของความขัดแย้ง เช่น ความไม่เข้าใจในพฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างระหว่างวัย การใช้ภาษาหยาบคาย หรือการเหยียดทางรสนิยมดนตรี นอกจากนี้ พฤติกรรมของกลุ่มเยาวชนบางส่วนที่ไ้รถแท็กซี่เป็นพื้นที่แสดงพฤติกรรมทางเพศหรือการเดินยั่วยวนในที่สาธารณะยังสร้างแรงต้านในบางชุมชนและนำไปสู่การเรียกร้องให้มีข้อจำกัดเชิงนโยบาย

3. ผลกระทบทางเศรษฐกิจและการพาณิชย์วัฒนธรรม

ในเชิงเศรษฐกิจ รถแท็กซี่เป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญแก่ผู้ประกอบการในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้บริการระบบเสียง นักดนตรี ร้านอาหาร หรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับงานเทศกาล การจัดกิจกรรมรถแท็กซี่ในงานต่าง ๆ ยังช่วยให้เศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่ห่างไกลมีชีวิตชีวา (บวรชัย เจริญชาติ และคณะ 2562) อย่างไรก็ตาม การพาณิชย์วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้สอดคล้องกับตลาด เช่น เพลงยั่วยวนหรือการแสดงที่เน้นความรุนแรงในจังหวัดนครราชสีมา อาจลดทอนคุณค่าทางพิธีกรรม และก่อให้เกิดภาวะบิดเบือนจากวัฒนธรรมอีสานดั้งเดิม (ฐิติยา มณีรัตน์ 2565)

ดังนั้น การบริหารจัดการผลกระทบของรถแท็กซี่ในระดับชุมชนควรคำนึงถึงทั้งมิติ สุขภาวะ ความสงบเรียบร้อย และคุณค่าทางวัฒนธรรม ควบคู่กับการสนับสนุนเชิงนโยบาย เช่น การกำหนดเวลาและระดับเสียงที่เหมาะสม การสร้างพื้นที่เฉพาะกิจกรรม การส่งเสริมเนื้อหาที่เคารพวัฒนธรรมท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มวัยในการออกแบบกิจกรรม เพื่อให้รถแท็กซี่ดำรงอยู่ในฐานะเครื่องมืออำนวยความสะดวกที่สร้างสมดุลระหว่างความสุข ความมั่นคง และคุณค่าร่วมในสังคมอีสาน

การสร้างสมดุลทางวัฒนธรรมและความสุขของชุมชนอีสานยุคใหม่

การสร้างสมดุลทางวัฒนธรรมและความสุขของชุมชนอีสานยุคใหม่ การพัฒนาและจัดการกิจกรรมรถแท็กซี่อย่างยั่งยืนจำเป็นต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์วัฒนธรรม ความสุขของชุมชน และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลากหลายภาคส่วน ทั้งระดับครอบครัว ชุมชน ผู้ประกอบการ และภาครัฐ หัวข้อนี้นำเสนอแนวทางสร้างสมดุลในแต่ละระดับ ดังนี้

1. ระดับครอบครัว

เสริมบทบาทการปลูกฝังวัฒนธรรมและพฤติกรรมที่เหมาะสม ครอบครัวมีบทบาทพื้นฐานในการชี้นำเยาวชนให้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการอย่างปลอดภัยและมีคุณค่า โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับรถแท็กซี่ การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้าน การแสดง หรือการมีบทบาทในการจัดกิจกรรมรถแท็กซี่ จะช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์และความ

ภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น (สิทธิณี เกตุจินดา และคณะ 2567) ขณะเดียวกัน ครอบครัวยังควรให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้พื้นที่สาธารณะอย่างสร้างสรรค์ หลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การดื่มแอลกอฮอล์ หรือการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมในงานชุมชน (อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ 2564)

2. ระดับชุมชน

การจัดการพื้นที่และเนื้อหากิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบท ชุมชนควรมีบทบาทในการออกแบบพื้นที่รกร้างที่ปลอดภัยและเป็นมิตรต่อคนทุกวัย เช่น การกำหนดเวลาและจุดแสดงที่ไม่กระทบการจราจร การควบคุมระดับเสียง และการกำหนดขอบเขตของพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยคณะกรรมการชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม การประสานกับผู้ประกอบการ และการสื่อสารแนวทางที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในเชิงบวก เช่น การบูรณาการรถแท็กซี่ในงานบุญ หรืองานประเพณีที่เชื่อมโยงกับวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเหมาะสม (ธัญญลักษณ์ อุบลเลิศ และคณะ 2566)

3. ระดับผู้ประกอบการ

การออกแบบกิจกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้ประกอบการธุรกิจรถแท็กซี่มีแนวทางดำเนินกิจกรรมภายใต้หลักความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เช่น การเลือกเนื้อหาเพลงที่เหมาะสม ไม่ยั่วยุทางเพศ หรือไม่ส่งเสริมความรุนแรง การจัดเวทีสำหรับเยาวชนหรือกลุ่มศิลปินพื้นบ้านในการแสดงออกทางวัฒนธรรม และการพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่ปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ฟ้ารุ่ง ศรีขาว 2566) นอกจากนี้ การฝึกอบรมทีมงานเกี่ยวกับจริยธรรมและมาตรฐานกิจกรรมสาธารณะจะช่วยยกระดับภาพลักษณ์ของรถแท็กซี่ในระยะยาว

4. ระดับนโยบายสาธารณะและภาครัฐ

สนับสนุนเชิงโครงสร้าง ภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีบทบาทในการกำกับดูแลกิจกรรมรกร้างผ่านแนวนโยบายที่เหมาะสม เช่น การออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในการควบคุมระดับเสียง การขออนุญาตจัดกิจกรรม การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการสนับสนุนพื้นที่แสดงออกเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชน (GMM25Thailand 2568; ผู้จัดการออนไลน์ 2564) นอกจากนี้ รัฐควรส่งเสริมการจัดงานที่ยึดหลักวัฒนธรรม

เป็นศูนย์กลาง เช่น การบรรจุกิจกรรมรณรงค์ในเทศกาลท้องถิ่นอย่างเป็นทางการ หรือการมอบรางวัลแก่กิจกรรมที่ดำเนินการอย่างสร้างสรรค์และมีจริยธรรม

กล่าวโดยสรุป การสร้างสมดุลทางวัฒนธรรมและความสุขในชุมชนอีสานผ่านกิจกรรมรณรงค์ มิใช่เป็นเพียงการควบคุมความบันเทิงให้อยู่ในขอบเขต หากแต่ต้องออกแบบโครงสร้างการมีส่วนร่วมในทุกกระดับเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนทั้งในเชิงสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในระยะยาว

ทิศทางการพัฒนาด้านนันทนาการจากปรากฏการณ์รณรงค์

หัวข้อนี้ผู้เขียนมุ่งนำเสนอแนวทางการพัฒนาศาสตร์ด้านนันทนาการ โดยอาศัยการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากปรากฏการณ์รณรงค์ในภาคอีสาน ซึ่งสะท้อนพลวัตทางวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจอย่างชัดเจน ผู้เขียนเชื่อว่าประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมรณรงค์สามารถนำมาใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ทั้งในระดับชุมชนและระดับสากล และส่งเสริมการพัฒนาแนวทางที่ยั่งยืนด้านนันทนาการในบริบทร่วมสมัย

1. การวิเคราะห์ปรากฏการณ์รณรงค์ผ่านเลนส์ศาสตร์นันทนาการ

ปรากฏการณ์รณรงค์สามารถวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดนันทนาการเชิงวัฒนธรรม (Cultural Recreation) และแนวคิดนันทนาการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Recreation) ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างประสบการณ์ที่มีความหมาย รณรงค์มิใช่เพียงกิจกรรมบันเทิงหากแต่เป็นเวทีของการแสดงออกทางอัตลักษณ์ การสื่อสารข้ามวัย และการฟื้นฟูวัฒนธรรมในบริบทสมัยใหม่ การใช้เทคโนโลยีแสง สี เสียง สร้างความร่วมมือให้แก่คนตรีพื้นบ้าน โดยเฉพาะหมอลำ ทำให้รณรงค์สามารถเป็นสื่อกลางในการลดช่องว่างระหว่างวัยและสถานะทางสังคม ทั้งยังตอบสนองต่อความต้องการด้านจิตใจและการแสดงออกของคนรุ่นใหม่อย่างยืดหยุ่น

2. แนวทางการพัฒนางานวิจัยด้านนันทนาการในอนาคต

การสังเคราะห์องค์ความรู้จากกิจกรรมรณรงค์เปิดโอกาสให้เกิดการออกแบบงานวิจัยที่สอดคล้องกับพลวัตทางสังคมในระดับชุมชน ตัวอย่างแนวทางสำคัญ ได้แก่ การศึกษาผลกระทบทางอารมณ์จากดนตรีเคลื่อนที่ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action

Research) เพื่อพัฒนาโมเดลกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่ และการออกแบบพื้นที่นันทนาการเคลื่อนที่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการวิจัยเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากกิจกรรมรณรงค์ในมิติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ก็สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และนันทนาการอย่างลึกซึ้ง

3. การเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านนันทนาการกับบริบทสากล

เพื่อยกระดับองค์ความรู้ด้านนันทนาการของไทย การศึกษารณแห่งควรเชื่อมโยงกับกรณีศึกษาระดับนานาชาติ เช่น การเปรียบเทียบกับ Sound Truck ในบราซิล หรือ เทศกาลดนตรีชุมชนในญี่ปุ่น เพื่อให้เห็นบทบาทของกิจกรรมสัญจรทางดนตรีในฐานะ เครื่องมือการมีส่วนร่วมทางสังคมและวัฒนธรรมข้ามพรมแดน การบูรณาการข้อมูลจากศาสตร์อื่น เช่น มานุษยวิทยา จิตวิทยาดนตรี หรือเศรษฐศาสตร์วัฒนธรรม จะช่วยให้เกิดการเข้าใจปรากฏการณ์รณรงค์อย่างรอบด้าน อีกทั้งยังสามารถสร้างแบบจำลองเชิงทฤษฎีที่ ถอดบทเรียนจากบริบทอีสานไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างมีคุณค่าในเวทีโลก

บทสรุป

รณรงค์ในบริบทอีสานสะท้อนบทบาทของนวัตกรรมนันทนาการที่ผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิม เข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างมีพลวัต ทั้งในด้านการส่งเสริมสุขภาวะ การสร้างความสัมพันธ์ใน ชุมชน และการหล่อเลี้ยงอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยกิจกรรมนี้ได้กลายเป็นพื้นที่แสดงออกของ คนทุกช่วงวัย พร้อมทั้งมีศักยภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับฐานราก อย่างไรก็ตาม ผลกระทบด้านลบจากการขาดการจัดการที่เหมาะสม เช่น ปัญหาสถานะทางเสียง พหุวัฒนธรรมเสี่ยง และการเป็ยเบนจากรากเหง้าวัฒนธรรม ยังคงเป็นข้อท้าทายที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างรอบด้าน ดังนั้นการสร้างสมดุลระหว่างความสุขของผู้คนในชุมชนกับการอนุรักษ์คุณค่าทางวัฒนธรรม จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ศิลปิน ครอบครั้ว และชุมชนในการออกแบบ กิจกรรมให้ปลอดภัย เข้าถึงได้ และมีคุณค่าอย่างแท้จริง สำหรับในอนาคตควรมีการสนับสนุนเชิง นโยบายที่บูรณาการมิติทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และนันทนาการ ทั้งนี้เพื่อผลักดันรณรงค์ให้เติบโต อย่างยั่งยืนในฐานะเครื่องมือสร้างสุขภาวะและความเข้มแข็งของชุมชนอีสานยุคใหม่

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- GMM25Thailand. 2568. **ชายเมฆาขกเหล็กหน้ำรดแห่ สำนั 1 เจ็บ 5.**
<https://www.youtube.com/watch?v=k8n4LLYTGbU>
- Nairobi. 2565. **บันทึก “รดแห่” ในสถานการณ์โควิด-19.** สืบค้น 4 มกราคม 2568,
จาก <https://www.nairobi.com/travel/rod-hae-in-covid-19/>
- จารุวรรณ ดวงคำจันทร์. 2564. **รดแห่อีสาน: มหรสพสัญจรข้ามพรมแดนวัฒนธรรม.**
วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาบัณจิต สาขาวิชามานุษยวิทยา
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. 2565. **ทิศทางการเติบโตของรดแห่หลังภาวะโรคระบาดโควิด-19.** **วารสาร**
Mahidol Music Journal (MMJ) 5(2): 71-92.
- เจริญชัย แสงอรุณ. (2564). **ธุรกิจดนตรีในระบบ สื่อสังคมออนไลน์.** วารสารแก่นดนตรีและ
การแสดง มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 3(1), 45-58.
- ฐิติยา มณีรัตน์. 2565. **เสวนา: รดแห่ วัฒนธรรมมวลชน สะท้อนตัวตนคนอีสาน.** สืบค้น
4 มกราคม 2568, จาก <https://prachatai.com/journal/2022/09/100326>
- ธัญลักษณ์ อุบลเลิศ และคณะ. 2566. **รดแห่ : วิวัฒนาการและการปรับปรนทางวัฒนธรรมใน**
ภาคอีสาน. **วารสารฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม**
13(2): 359-371.
- ธีรพงษ์ ทัพอาจ และคณะ. 2564. **ลักษณะทางดนตรีของแตรวงพื้นบ้านภาคเหนือตอนล่าง.**
วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน 12(2): 201-230.
- บวรชัย เจริญชาติ ลัสดา ยาวิละ และรัตนา สิทธิอ่วม. (2562). **ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผล**
ต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรดแห่เคลื่อนที่ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณจิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลสงคราม 13(1): 253-265.

- ผู้จัดการออนไลน์. 2564. หมอลำ-รถแห่มหาสารคามโอด โควิด-19 กระทบงานหาย
เกลี้ยง!! ยืนยันหนังสือผู้ว่าฯ หาทางช่วยด่วน. สืบค้น 4 มกราคม 2568, จาก
<https://mgronline.com/local/detail/9640000005139>
- ฟ้ารุ่ง ศรีขาว. 2566. 'รถแห่อีสาน' ประวัติศาสตร์เคลื่อนย้ายแรงงานถึงการเมือง ไม่ใช่
แค่มหรสพความบันเทิง. สืบค้น 4 มกราคม 2568, จาก <https://thestandard.co/isan-parade-car-history/>
- มนตรี เนมิน และคณะ. 2564. พัฒนาการของวงดนตรีที่ใช้นำขบวนแห่ในจังหวัด
มหาสารคาม. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม 5(1): 78-86.
- รุ่งลติศ จตุรไพศาล และสมสุข หินวิมาน. 2566. รถแห่: สื่อการแสดงพื้นบ้านในการสืบทอด
ประเพณีประติษฐ์ของกลุ่มวัยรุ่นอีสาน. มนุษยศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
25(1): 104-133.
- _____. 2567. รถแห่และการเต้นบั้งเต้า: วัยรุ่นอีสานกับการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยว
เป็นอีสานใหม่. วารสารนิเทศศาสตร์ 42(3): 79-98.
- สิทธิณี เกตุจินดา และคณะ. 2567. รถแห่อีสาน: การปรับตัวและการให้ความหมายของ
อัตลักษณ์อีสาน. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งเกษตรศาสตร์
2(2): 116-165.
- สุจิตตา ฤทธิมนตรี และคณะ. 2565. ผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ของผู้เฒ่าตามการรับรู้ของเหยื่อ. วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี 30(3):
51-61.
- อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ. 2564. แนวทางควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ในกิจกรรมรถแห่
ดนตรีสดของชุมชนแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารควบคุมโรค
47(4): 904-915.
- _____. 2565. รถแห่ดนตรีสด: ความนิยมในการจัดกิจกรรมของชุมชน ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
10(1): 208-223.

ภาษาต่างประเทศ

Bennett, E., & McKay, G. 2019. **From Brass Bands to Buskers: Street Music in the UK.**

Costa, M. B. F., Mazaro, R., & Alves, M. L. B. 2020. The Regional System of Innovations of the ‘Trio Elétrico’ and the promotion of tourism at Salvador, BA: from ‘Fubica’ to the imaginary of cyberculture. **Revista Brasileira de Pesquisa em Turismo** 14: 73-91.

Doughty, K., & Lagerqvist, M. 2016. The ethical potential of sound in public space: Migrant pan flute music and its potential to create moments of conviviality in a ‘failed’ public square. **Emotion, Space and Society** 20: 58-67.

Gibson, C. 2013. Music festivals and regional development policy: towards a festival ecology. **Perfect Beat** 14(2): 140-157.

Mills, R., & Mills, R. 2019. What’s that Sound? Culture, Significance and Interpretation of Electronic Sound and Noise. **Tele-Improvisation: Intercultural Interaction in the Online Global Music Jam Session**, 167-186.

Wells, K., & Bailey, A. 2020. Sound art and the making of public space. **Social & Cultural Geography** 21(8): 1083-1102.